POMPONIUS LÆTUS DE ROMANÆ VRBIS UETUSTATE NOUITER...

Pomponio Leto, Marianus De Blanchellis

Digitized by Google

POMPONIVS.

Lætus de Romanæ Vrbis uetuſtate nouiter impræ/ſſus/ ac per Marianum de Blanchellis Præneſtinum emendatus.

Digitized by Google

Camillo de Porcariis Baſilicæ ſancti Petri de Vr be Canonico Iacobus mazochius Romanæ Achademiæ Bibliopola Salutem.

h

Abebis & tu quoq; doctiſſime atq; humaniſſi/
me Camille aliquod ex formis librariis offici/
næ noſtre meæ in te obſeruantiæ & uolũtatis te
ſtimoniũ: quod ſi impar fuerit tuis erga me beneficiis
plurimis & maximis/ eandem tuam implorabo huma
nitatem ut æqui boniq; faciat:|quam ſepe alias in meis
temporibus promptã mihi & paratam ſum expertus:
quanq̃ ſi in hac quaſi allegatiõe noui de uetuſtatibus
urbis uoluminis/merita uirtutis tuæ/ ſeiũctim ab offi
ciis amicitiæ noſtræ expendere ipſa per ſe uoluero:cui
dignius q̃ tibi hæc Pomponii læti elucubratio de anti
quitatibus urbis Romæ dedicetur ? qui in eadem Ro
mana Ciuitate ita nobilitate preſtas/ ut multo eminen
tius excellas uirtute:cuius ſingularis doctrĩa/optimis
ac modeſtiſſimis moribus coniuncta eſt: qui tantã ob
tines humanitatem & in fouendis amicis ſubleuãdiſq;
induſtriam/ut difficile admodum ſit iudicatu: utrum
in remiſſione iucundior/an in occupatione ſis diligen
tior. Sed qd ago/qui me in pelagus tuarũ laudũ mer/
ſum ire conor. Habebo igitur ad rem ꝓpoſitã receptũ
ut te magnopere rogem: quam uoluntatem mihi aliis
in rebus preſtitiſti/eandẽ in hoc munere ſane q̃exiguo
mihi uti nunc prebeas Vale.

Digitized by Google

AMHPITHEATRVM.

IN media urbe amphiteatrum inchoatum a Veſpaſiano: perfectum a Domitiano cum incruſtatione intrinſecus & extrinſecus cum ſignis: & in ſingulis ſuperioribus arcubus erāt ſtatuæ marmoreæ: illic fiebāt ludi: ſub tāto ædificio ſubſunt cloacæ adeo ut pars ædificii ſubſtineatur a cloacis: ab latere ædificii uerſus ſeptentrionem & orientem erat uia publica ſtrata lapidibus quadratis & magnis: amphiteatrum nūc appellatur Coloſſeum a Coloſſo qui ibi erat. Eſt autē Coloſſus magna ſtatua: quando ludi fiebant ædificiū linteis operiebatur. Coloſſus

BVSTA GALLICA.

Poſt Capitolium inter ſeptētrionem & orientem eſt locus appellatus buſta gallica/ ubi Galli in magna copia a/ Camillo interfecti fuerunt & ibi habent ſepulchra. locus nunc dicitur portogallo.

AESCVLAPII & Concordiæ templum.

In horto ſanctæ Mariæ nouæ eſt ueſtigiū templi æſculapii & Concordiæ.

ARCVS COSTANTINI.

In radicibus montis Palatini uerſus coloſſeū eſt arcus Coſtātini principis cū uictoriis alatis qui profligauit maſcētiū filiū maximiani. is coſtātinꝰ fuit britānicus.

Digitized by Google

SEPTIZONIVM SEVERINI.

In templo ſanctæ Luciæ ſub colle ſancti Gregorii eſt ſeptizonium Seuerini dictum a ſeptem zonis.

SVBVRA.

Subura incipit inde ubi eſt Coloſſeus & producitur uſq; ad Exquilias.

IOVIS SIMVLACHRVM.

Fragmentũ minimæ rotunditatis prope Coloſſeũ cinctum erat marmoribus ſuper erat Iouis ſimulachrũ.

IOVIS STATORIS TEMPLVM ET DOMVS CICERONIS.

In ea parte Palatini montis: quæ aſpicit circum maximum fuit templũ Iouis ſtatoris: prope quod fuit domus Ciceronis.

TEMPLVM PACIS.

Poſt palatium ſtatim uerſus Septentrionem ſunt ruinæ templi pacis: quod templum poſt bella ciuilia Veſpaſianus ædificauit.

DOMITIANI STATVA.

Inter Capitolium & palatium ubi remanſerunt tres columnæ altæ erant treſdecim ſatis ornatæ. Super has columnas erat ſtatua equeſtris aurei: & ſub pedibus erat Rhenus fluuius Germaniæ de qua triumphauit.

Digitized by Google

APERTVRA TERRAE CVRTII ET TEMPLVM VVLCANI CVM SCIPHO QVI TENVIT ROMVLVM ET REMVM.

In eodem loco fuit olim illa apertura terræ in quam ſe dimiſit Curtius ornatus unacũ equo: terra ſtatim coiuit/ & peſtis euanuit. Iſte locus eſt in parte fori Romani circum quod fuerunt multa templa & ornamenta: inter que templum Vulcani / ante quod templũ pendebat ſciphus qui tenuit Romulũ & Remum.

Prope forum ubi nunc eſt hoſpitale aromatoriorũ fuit porticus Antonini imperatoris & Fauſtinæ.

SATVRNI ET OPIS TEMPLVM.

Sub Capitolio eſt parua eccleſia: quæ diruta imminet Hoſpitali ſanctæ Mariæ de porticu: ubi fuit templum Saturni & Opis eius uxoris. In quo templo fuit ærarium populi Romani.

SEVERI IMP. ARCVS.

In radicibus Capitolii uerſus aquilonẽ & zephyrũ ad hortum æſtiuũ eſt arcus Seueri Imperatoris.

IVNONIS MINERVAE TEMPLVM ET CONCORDIAE.

Prope fuit Iunonis monetæ templum & cõcordiæ inde fuerunt multi gradus ad Capitolium.

Digitized by Google

CARCER TVLLIANVS.

In radicibus Capitolii ſuper forum Romanũ uerſus ſeptentrionem eſt carcer/ nunc dicitur ſancti Petri fuit illa pars carceris/ quam conſtruxit Tullus hoſtilius & appellabatur Tullianum.

CARCER PLEBIS.

Ex altera parte capitolii uerſus meridiem ubi eſt eccle/ſia ſancti Nicolai in Carcere fuit poſtea ibi ædificatus carcer & a Claudio decemuiro quem appellauit carce/rem plebis Romanæ.

THEATRVM MARCELLI.

Vbi nunc eſt domus Sabellorum fuit olim theatrum Marcelli.

VELIA ET DOMVS CATILINAE

Illa pars Palatini montis quæ uidet forum Romanũ appellatur Velia/ quia ibi paſtores antiqui ante cenſu/ram ouium uellebant lanam ex ouibus eadem pars ha buit domũ Catilinæ & Catuli.

AEDIFICIVM NERVAE IMP.

Inter capitolium & exquilias uerſus Aram cæli adhuc ſunt magna ædificia cum inſcriptione ædificii Neruæ imperatoris.

FORVM TRAIANI ET PORTICVS.

Inter capitoliũ & quirinalẽ collem ab ædificio Neruæ

Digitized by Google

uſqȝ ad columnam coclidem & radices capitolii fuit forum Traiani/circum quod erant ornamenta innumerabilia quæ fuerunt aducta ex toto orbe terrarum uerſus occaſum porticus cum amplis & excelſis columnis & cū magnis epiſtiliis/ adeo mirabile opus fuit ut qui intuerentur non potuerint adduci ad credendum illa eſſe facta manibus hominum ſed gigantum. Pars tota quæ uergit ad occaſum quia mons Quirinalis impediebat tota exciſa fuit & ſolo æquata/ ne forum ſpacio fraudaretur:

COLVMNA IN FORO TRAIANI.

Columna quæ eſt in foro Traiani eſt erecta a/populo Romano honore traiani poſt uictoriam Dacis & ipſe Traianus columnam non uidit. Conceſſit enim ad indicendam expeditionem.

PANTHEON.

Vbi nunc eſt ſancta Maria rotunda ibi fuit Pantheon dedicatum Ioui ultori: cuius tegmē fuit ex laminis argenteis: Illas laminas ſubſtulit Conſtantinus nepos Eraclii ueniens ad urbem.

ANTIPATHEN.

Antipathen appellatur protirion ideſt locus ante portam templi quod M. agrippa fecit. Antiqui in omnia templa ingrediebātur per gradus aſcendendo/ in unū tantum deſcendebant.

CONSI TEMPLVM.

In templū quod in honorē Conſi.i.dei conſilioꝝ fuit

ædificatum deſcendebatur pluribus gradibus & nul/
lis aſcendebatur.

TEMPLVM BONI EVENTVS.

Prope ſupradictũ Pantheon erat templũ boni euẽtus: & ædificia prope pantheon ſunt ruinæ M. agrippæ & extendunt̃ uſq; ad domũ quæ fuit Cardi. Spoletini.

THERMAE NERONIS.

Aedificia quæ ſunt ad ſanctum Euſtachiũ fuerũt ther/ mæ Neronis poſtea inſtaurate ab Alexandro Impera tore & dictæ Alexandrinæ.

CAMPVS MARTIVS.

Vbi eſt eccleſia ſancti Laurẽtii in Lucina cũ hortis ubi fuit Cãpus martius appellat9:in quo habebãt comitia & ubi eſt domus noua facta quæ eſt capellanoꝝ: cuiuſ dam capellæ ſancti Laurentii fuit baſis nominatiſſima

HOROLOGIVM.

In Campo martio ubi eſt Epitaphium capellanoꝝ: ibi fuit effoſſum horologium quod habebat ſeptem gra/ dus circum: & lineas diſtinctas metallo inaurato & ſo lum campi erat ex lapide amplo quadrato : & habebat lineas eaſdẽ: & in angulis quattuor uenti ex opere mu ſiuo cum inſcriptione ut boreas ſpirat.

COLLIS HORTVlorum oſſa Neronis.

Collis qui ſurgit a/ dextris eundo ad ſanctam Mariã de populo uocatur collis hortulorum:in quo ſepulta

fuerunt oſſa Neronis: pars quæ ſubiacet plana uergẽs ad auſtrũ & libyn habebat hortos & tota humida.

PINCIVS.

Locus ille qui uidetur eſſe mons ſupra flumen appellatur Pincius a/ quodam Ciue ex colle hortulorꝫ candidati deſcendebant albis ueſtibus qui erant petituri magiſtratũ.

DOMVS MARTIALIS.

Inter collem Quirinalem & hortulos eſt locus depreſſus:ubi nunc eſt uinea quæ appellatur Pila tyburtina prope quam fuit domus Martialis:uñ.

Sed tyburtinæ ſum proximus accola pilæ
Qua uidet antiquũ ruſtica Flora Iouem.

Iſta pila nunc uocatur Tybur uetus:antiqui cogitauerunt a/porta collina protẽdere mœnia uſqꝫ ad pontem miluium per montes propter ſuauitatem iſtius planiciei:ſed Aruſpices uetuerũt/ quia nõ licebat circa Vrbẽ comitia facere & legere milites.

EQVI DVO ET STATVAE & Cybeleſ

Exeundo a/domo Pomponii eundo per dorſum montis quirinalis uerſus Septentrionẽ ſunt duo equi cum ſtatuis marmoreis: qui miſſi fuerunt a/ Tiridate Rege Armeniæ ad Neronem imperatorem. Sunt tres ſtatuæ Conſtantinorꝫ ſedentes tenentes cornucopiæ ſiniſtra manu:hæ ſunt ſtatuæ deorꝫ fluminum/ſignificant rerum copiam. Eſt & Cybele ſedens ſuper duobus leonibus currita quia præeſt turribus & caſtris.

Digitized by Google

VBI FIEBANT FLORALIA.

Eundo a/ ſiniſtris eſt uallis incluſa parietibus ubi fie/bant Floralia & mons a/ dextris habet domum Cardi/nalis Neapolitani ea eſt pars Quirinalis montis/ & uo catur mons Clatræ & Apollinis. Mons a/ dextris uo/catur Capitolium uetus/ & pars eſt Quirinalis ubi fuit templum Iouis antiqui quod templũ Capitolinũ.

TEMPLVM HERCVLIS & Quirini.

In medio fere dorſo a/ ſiniſtris fuit templum Quirini. Otho. Medioli[?] Quidam othomedio Ianenſis Senator urbis expolia/uit templum & ex ornamentis facti ſunt gradus in ara cœli/ & gradus quibus aſcenditur Capitoliũ.

VICVS ET STATVA MAMVRII.

Adhuc per dorſum Quirinalis ubi eſt templũ ſanctæ Suſannæ a/ ſiniſtris ibi fuit uicus Mamurii/ & ibi erat eius ſtatua. Fuit autẽ Mamurius faber ærarius/ qui fe/cit ancilia Numæ pompilii. Eſt autem Ancile ſcutum longius q̃ latius quaſi ambe ciſum. Poſt templum ubi fuit eccleſia ſancti Sabini ibi fuit Saluſtii forum.

PORTA COLLINA.

In ipſo colle Quirinali eſt porta Collina quæ diu fuit ultima porta Vrbis/ & mœnia nõ multo ſpacio exten/debantur uerſus occaſum & erat finis.

LOCVS SVPPLICII ET VIRGINVM VESTAE.

Digitized by Google

A ſiniſtra intrinſecus euntibus eſt locus editus & ele/uatus/ ubi erat antrum artificio factum teſtudinatum cum exiguo foramine unde emittebãt ueſtales quæ cõmiſerant impudiciciã/& ne perirent fame in antro erãt excauatæ duæ paruæ feneſtræ: in altera erat lucerna ac cenſa:in altera lac & aqua/ poſtea populus mittebat terram quouſq; terra ad ſummitatem perueniret foraminis ita moriebantur illic ſacerdotes cum ueſtibus ſacerdotalibus priuſq̃ hoc fieret. Intrinſecus ante portã auferebãtur ſacra monialibus:& poſtea agrediebant portam ſed non poterant uertere caput: deinde nõ licebat exire ſacerdotem per illam portam per unum annum: & totus populus ea die in luctu erat.

VIA SALARIA.

Via extrinſecus Salaria uocatur qua Sabini ferebãt ſalem ex Vrbe.

HORTI SALVSTIANI.

Intrinſecus a/ porta Collina a/ ſiniſtris eſt uallis longa ubi fuerunt horti Saluſtiani circundati pulcherrimis ædificiis qui fuerunt non modo morũ ſedent propter ſumptum & ornatum ædificiorum ſatis amæni & aquæ ſubterraneæ manu factæ irrigabant hortos.

DE VIA Nomentana/Viminali/& Quirinali.

Prope portã Viminalẽ quæ eſt proxima portæ colline cõiunguntur duo colles Viminalis & Quirinalis extra portã Viminalẽ incipit uia quæ uocatur Nomentana.

Digitized by Google

VIMINALIS ET EXQVILIAE.

Viminalis collis a/ Ioue uimineo dictus / & Exquiliæ ab excubãdo confunduntᷣ qui ſunt duo mõtes urbis.

TEMPLVM QVIRINI.

Vbi ſunt thermæ Diocletiani & Maximiani quæ non fuerunt inchoatæ ab ipſis ſed a/ Veteribus: inter ipſas thermas a/ Septentrione fuit templum Quirini quod dorſum quirinalis appellatur alta ſemita.

BALNEA L. PAVLI.

In deſcenſu Quirinalis montis uerſus meridiem ubi nunc eſt domus de Comitibus & turris militiæ fuerũt balnea L. Pauli.

THERMAE CONSTANTINI.

In ipſo colle quirinali erãt thermæ Conſtantini Imperatoris quæ extendebantur uſq; ad domũ de Colũna.

VALLIS QVIRINALIS ET DOMVS POMPONII ATTICI.

Inter uiminalem & quirinalem uallis eſt Quirinalis dicta ibi eſt ſancti Vitalis templum: ubi Romulus apparuit ante lucem Proculo cum aſcenderet in cœlum ubi fuit domus Pomponii Attici.

PVTEVS PROBAE.

Proba mulier. In eo Quirinali eſt templũ ſanctæ Agathæ: & in ipſa ualle nõ longe a/ templo ſancti Vitalis eſt puteus qui

Digitized by Google

dicitur puteus diuæ Probæ:nā Proba uirgo eū fecit.

LAVACRVM AGRIPPINAE.

In aſcenſu Viminalis collis uerſus Septentrionem eſt templū ſancti Laurētii paniſpernæ ubi lauacrū Agrippinæ matris Neronis: quod lauacrum poſtea magna impenſa Hadrianus Cæſar inſtaurauit: ibi nunc ſunt moniales.

TVRRIS MOECENATIS.

In uia quæ eſt poſt thermas inter Orientē & aquilonē ubi eſt aſcenſus in illa parte eminētiori fuit turris mœcenatis: unde Nero dicitur inſpexiſſe incendiū urbis.

CAMPVS EXQVILINVS.

Sub illa turri uerſus Septentrionē eſt campus Exquilinus ubi olim comburebantur cadauera mortuorum: cuius rei nidor multum Vrbi nocebat. Auguſtus qui ſtuduit emendare aerem conſenſu Po. Ro. & Senatus cōceſſit campum Mœcenati ubi faceret pulcherrimos hortos: nūc appellatur campum uarium ꝙ ibi poſtea detinebantur animalia.

PORTA EXQVILINA & Viminalis.

In hoc campo ſunt duæ portæ Vrbis: Altera uocatur Exquilina quæ eſt clauſa: Altera Tyburtina. Inter hāc portam & portam Viminalem erat porta quæ uocabatur porta inter aggeres: quæ nūc eſt clauſa: ubi uia erat ſatis munita intrinſecus. E regiōe huius portæ erat arcus Gordiani Imperatoris.

Digitized by Google

PVTICVLAE.

Extra portam Exquiliam uel Exquilinã erat locus qui dicebatur Puticulæ: ubi erant frequẽtes putei quibus condebantur oſſa combuſtorum.

PORTA SANCTI LAVRENTII.

Porta ſancti Laurẽtii eſt in aquæductu & externis nõ porta.

AD VERBVM PILEATVM.

Iuxta portam ſancti Laurentii ad dextram exuntibus eſt templum ſanctæ Viuianæ & ſex miliũ martyrũ ubi uocabatur antiquitus ad Verbum pileatum/ ꝙ ibi fuit imago urſi habentis pileum in capite.

DVO TROPHAEA.

Poſt eccleſiam ſancti Euſebii eſt pars ædificii ubi ſunt duo trophæa ideſt ſpolia hoſtium: Alterum trophæũ habet toracem cum ornamentis & clypeis ante imagi/nem uictoriæ: Alterum habet inſtrumenta omnia ad pugnandum & clypeos & habet ueſtes.

GALIENI IMP. MONVMENTVM.

Vbi eſt eccleſia ſancti Viti eſt arcus dirutus cum mo/numento Galieni Imperatoris.

THERMAE TITI ET VESPASIANI.

Poſt eccl'iam ſancti Martini uerſus orientem ſunt rui/næ thermaꝝ Titi & Veſpaſiani: ruinæ ciſternæ terma rũ Titi uocat̃ nũc capocces .i. capaces aquarũ.

Capocces

Digitized by Google

PHILIPPI IMP. THERMAE.

Poſt thermas Titi inter aquilonẽ & eurum ſunt thermæ Philippi Imperatoris. Poſt eſt uallis inter Exquilias & Cœlium montem/ quæ ducit ad portam ſanctæ Crucis/ quæ eſt pars aquæductus.

VIA PRAENESTINA.

Via quæ eſt extra portam ſanctæ Crucis uocatur Prænestina.

EXQVILIAE.

Exquiliæ incipiũt a/ templo ſancti Petri a/ uinculis & protendũtur uſq; ad eccleſiam ſanctæ Crucis inde ad thermas Diocliciani illinc circum eundo includit eccleſiam ſanctæ Mariæ maioris / prope quam erat baſilica Sicimini Romani & ſanctæ Praxedis uſq; ad ſanctum Petrum a/uinculis.

COELIVS LATERANENSIS.

Cœlius mons incipit ab eccleſia ſancti Io. Lateraneñ. a/ familia Lateranorũ ſic dicitur: & finit ubi eſt Eccleſia ſancti Gregorii: & eſt magni ambitus/ & includit eccleſias quattuor coronatorũ/ ſancti Stephani rotũdi/ ſancti Ioannis & pauli/ ſancti Petri marcellini in radicibꝰ montis cœlii ſupra eſt quadruuiũ inter cœliũ & exquilias. Cœlius appellatus a/ quodã ciue Cœlio uibenno qui præſtitit aurum Romanis contra Sabinos.

PORTA COELIMONTANA.

Porta cœlimontana appellatur illa quæ eſt ſub ſancto

Iohanne: extra quam eſt uia Campana.

PORTA METRODORI & Cœlicolus.

Inter portam cœlimontanã & portam in uia latina eſt porta quæ appellatur Metrodori clauſa nunc: & illle mons parui ambitus/ qui eſt poſt cælium montem ad Orientẽ appellatur Cœlius minor ideſt cœlicolus/ meminit Martialis.

REGIO PORTAE CAMPANAE.

Regio portæ campanæ eſt poſt Cœliũ montẽ & Auentinum uſq; ad radices aſcenſus ad ſanctũ Ioannem.

PORTA CAPENA: VIA APPIA: THERMAE ANTONIANAE: VIA NOVA.

Porta ſancti Sebaſtiani uocat̃ porta Capena/ & extrinſecus uia uocatur Appia/ quæ eſt Regina aliarũ uiarũ: ducit uſq; ad Brunduſiũ. Iſta uia priuſq̃ peruenias ad Eccleſiam ſanctoꝝ Nerei & Archillei & Sixti uocatur uia Noua: quæ ducebat ad thermas Antonianas quæ fuerunt Antonini caracallæ: quæ thermæ ſunt a/ dextris poſt eccleſiam ſancti Nerei & Archillei. Et fluuiolus qui oritur longius ab Vrbe .xx. mil. paſ. in agro maritino rigat radices montis Auentini & ingreditur Tyberim.

AVENTINVS.

Auentinus ab auibus dictus eſt: & incipit a/ flumine. magnum habet ambitum/ & extẽditur uſq; ad mœnia

Digitized by Google

ubi eſt porta Capena/& ad metam ubi eſt porta ſancti Pauli. Mons Auentinus eſt longior & latior habet ecclesias multas ad occaſum ſupra Tyberim eccleſiā ſanctæ Sabinæ/ Alexii/ Mariæ in medio/ ſanctæ Priſcæ. ad orientem prope finē longitudinis ſanctæ Barbinæ.

VIA HOSTIENSIS SEPVLCHRVM C. CESTII.

Prope portam ſancti Pauli/extra quam uia eſt & appellat' Hoſtiēſis eſt Pyramis quadrata cuiuſdā C. Ceſtii.

CAMPVS FIGVLORVM.

Campus ad portam ſancti Pauli poſt Auentinum eſt campus ubi hodie fit curſus Equoꝝ: In medio ſurgit collis ubi fuerunt figuli/& ipſe collis factus eſt ex fragmentis uaſoꝝ fictilium. Aliæ figulinæ erant extra portam Viminalē a/ dextris ubi ſurgit collis eius materiæ.

HORREA ROMANORVM.

Poſt Auentinum montem uerſus meridiem ſupra Tyberim planicies magna ubi erāt. CLX. horrea quæ ſeruabant triticum Po. Ro. & erant magna & longa.

PONS SVBLICIVS.

Sub Auentino eſt pons qui olim appellabatur Sublicius. Erat enim ligneus nā ſublices intelliguntur magnæ arbores. poſtea ab Aemilio factꝰ eſt lapideus & appellatur Aemilius. Sublices.

c

Digitized by Google

TEMPLVM MATVTAE Leucothões.

Parua eccleſia rotunda ſancti Stephani ſupra tyberim olim fuit Macutæ Leucothoes/ ideſt albæ deæ/ hoc eſt deæ matutini temporis.

TEMPLVM Herculis & ara maxima.

Poſt muros Scolæ grecæ ſtatim non longe fuit Templum Herculis iu foro boario rotundum cum multis antiquitatibus dirutum tempore Sixti quarti. Nõ longe ab hoc templo/ Templum uerſus Auentinum fuit appellatum Ara maxima.

CRISOCOLLA CIRCVS maximus.

Crisocolla qd.

Pauimentum Circi maximi fuit ex Criſocolla: Eſt aũt Criſocolla dura materies/ quæ naſcitur poſtq̃ aurum effoſſum eſt/ ex auro retinet colorẽ/ in cætero eſt lapis In hoc circo fiebant ludi ubi erant duo magni obeliſci quoꝝ alter eſt maximus omniũ qui ſunt in orbe. Eſt autem circus inter palatinũ montem & auentinũ.

PALATINVS MONS.

Palatiũ vn

regno latine.

Malũ Omen.

Mons palatinus habet in circuitu mille paſſus: ea fuit prima ſedes P.R. & prim9 locus habitatus & ſedes Imperii cõſtituta ibi/ ꝑp q̄d Hercules in eo mõte hoſpitio fuit recept9 ab Euãdro rege. Palatiũ aũt appellat᷑ a/ Palãte urbe arcadiæ unẽ rex Euãder uenit ideo in eo mõte fuit ſedes P.R. ꝑp quã cauſam ubicunq; eſt ſedes magni principis palatiũ appellatur: ſed malũ omen eſt Imperio Romano ꝙ propria ſedes eſt inhabitata.

Digitized by Google

In foro boario duo Iani.i.logiæ ibi recipiuntur mercatores/& habet in ſe quadruuiũ: unus ianus hæret eccleſiæ ſancti Georgii/ nã longe hinc inter Auentinũ fuit uelabrũ ita dictũ ꝙ cũ locus eſſet paludoſus hoies qui uolebãt tranſire in auentinũ ferebant cymba & ſoluebãt ſtipẽ: pecunia aũt quæ ſoluitur nautis uelatura appellatur unde uelabrum. Velatura.

TIBERIS SINVS prope Capitolium.

Sub Capitolio tyberis inferebat ſinũ qui ptingebat radices palatii: ubi nũc eſt eccl'ia ſci Theodori i eo ſpacio prope fuit tẽplũ & ibi expoſitꝰ Romulus & Remus in alueolo.i.ſcypho ligneo.

FICVS RVMINALIS.

Ibi fuit ficus ruminalis appellata a/ruminæ lupæ. Eſt aũt ruma mãma.

LVPERCAL.

Supra in capitolio e/regione iſtoꝝ locoꝝ fuit Lupercal hoc eſt manſio lupæ quæ nutriuit Romulũ & Remum erat aũt lupercal antrum prope tres colũnas.

TEMPLVM Caſtoris & Pollucis.

Tres Gemini

In fine fori Romani fuit templum Caſtoris & Pollucis prope quod paruulus fons.

TARPEIVS MONS.

Tarpeius mons diuiditur in duos colles: in capitoliũ & arcem: in eius medio erat uallis in qua fuit Aſylum

Digitized by Google

ad quod confugientes erant tuti. Erat autem Aſylum templum inuiolabile & ibi fuit templum Iouis.

Sylum.

TEMPLVM IOVIS CAPITOLINI.

In capitolio fuit téplũ Iouis magni capitolini quod erat quadratũ quo quo uerſu pedibus. C. altitudo. cl.

FINIS.

REGIONES ANTIQVAE VRBIS.

PRIMA REGIO PORTAE CAPENAE.

Porta capena	uicus camenarũ & ædis
uicus druſianus	uicus ſulpitii ulterioris
uicus ſulpitii citerioris	uicus fortunæ obſequẽtis
uicus pulueraríus	uicus honoris & uirtutis
uicus trium ararum	uicus fabricii
ædis martis	ædis mineruæ
ædis tempeſtatis	ædis Apollinis
Area ſpei	area galli ſiue thalli ſiue thalliæ
area pinaria	area carſucæ
lacus promæthei	lacus uipſani
balineum torquati	balineum uectis bolani
balineum mamertini	balineum abaſcantiani
balineum antiochiani	thermæ ſeuerianæ
thermæ cõmodianæ	arcus diui ueri parthici
arcus diui traiani	arcus druſi
mutatorium cæſaris	almo fluuius

Digitized by Google

uici.ix.	ædiculæ.x.
uicomagiſtri.xxxvi.	curatores.ii.
denuntiatores.ii.	inſulæ.iii.mil.ccl.
domus.ccxx.	horrea.xiii.
balineæ priuatæ.lxxxii.	lacus.lxxxiiii.
piſtrina.xx.	

Regio in ambitu continet ped.xii.mil.ccxxvi:

REGIO SECVNDA COELImontiũ.

Templum Claudii	macellum magnum
campus martialis	lupatiæ
antrum cycoplis	caſtra peregrina
caput aphricæ	arbor ſancta
domus Philippi	domus uectiliana
regia tulli hoſtilii	manſiones
manſiones albanæ	mica aurea
armentarium	ſpolium ſamarium
ludus matutinus	ludus gallicus
cohortes quinq; uigilũ	uici.xii.
ædiculæ.viii.	uicomagiſtri.xxviii.
curatores.ii.	denuntiatores.ii.
inſulæ.iii.mil.	domus.cxxxiiii.
horrea.xiii.	balineæ priuatæ.xx.
piſtrina.xii.	

Regio in ambitu continet ped.xii.mil.cc.

Digitized by Google

REGIO TERTIA ISIS & Serapiſi

Moneta Amphiteatrū quod capit loca.lxxxvii.mil.

ludus magnus	ludus daricus
domus britiana	ſamium coragium
prætura præſentiſs.	thermæ Titi cæſar. aug.
lacus paſtoris	ſchola queſtorum
ſchola capulatorum	porticus liuia
caſtra miſenatum	ſubura
Vici.viii.	ædiculæ.viii.
uicomagiſtri.xxiiii.	curatores.ii.
denuntiatores.ii.	inſulæ.ii.mil.d.cc.lvij.
domus.c.lx.	horrea.xiii.
balineæ priuatæ.lxxx.	lacus.lxv.
piſtrina.xii.	

Regio in ambitu continet pedes.xii.mil.cccl.

REGIO QVARTA.

Templum pacis	templum Veneris
templum Fauſtinæ	templum telluris
uia ſacra	baſilica Conſtantini
baſilica Pauli æmilii	ſacri portus
forum tranſitorium	balineum daphnidis
porticus aſſidata	ara uulcani cū uulcanali:
Buccinum aureum	ubi lothos a/ romulo ſata
apollo ſandalarius	horrea carthacea
ſororium tigillum	meta ſudans

coloſſus altus pedes.CQ.& ſemis habens in capite ra/dios ſeptem ſinguli pedes.xxii.& ſemis.

carinæ	domus Pompei

Digitized by Google

auita Ciceronum domus
ædiculæ.viii.
curatores.ii.
domus.c.xxxviii.
balineæ priuatæ.lxxv.
piſtrina.xii.
Vici.viiii
uicomagiſtri.xxxii.
inſulæ.ii.mil.d.cclvii.
horrea.viii.
lacus.lxxviii.
Regio in ambitn continet pedes.xiii.mil.

REGIO QVINTA.

Exquilina cum turri & colle Viminali.

lacus promethei
nympheum diui Alexādri
horti plantiani
Hercules ſullanus
campus exquilianus
lucus petelini
ara Iouis uiminei
Iſis patricia
thermæ olympiadis
ædiculæ.xv.
curatores.ii.
inſule.iii.mil.dccc.l.
lacus.lxxix.
balineæ priuate.lxxv.
macellum liuiani
cohortes ſeptem uigilum
horti mœcenatis
amphiteatrum caſtrenſe
cāpus uiminalis cū agger
domus aquilii iurecōſulti
minerua medica
lauacrum Agrippinæ
Vici.xv.
uicomagiſtri.lx.
denuntiatores.ii.
domus.clxxx.
horrea.xxiii.
piſtrina.xii.
Regio in ambitu continet pedes.xv.mil.dcccci

REGIO SEXTA.

Alta ſemita
uicus mamuri

uicus bellone	templum ſalutis
templum ſarapeum	templũ apollinis & clatræ
templum Floræ	floralia
Capitolium uetus	forum ſaluſtii
ſtatua mamuri plumbea	Templum quirini
domus attici	malum punicum
templum gentis flauiæ	horti ſaluſtiani
ſenaculum mulierum	thermæ conſtantinianæ
thermæ diocliciani	balnea Pauli
decem tabernæ	ad gallinas albas
area calidii	cohortes tres uigilum
Vici.xii.	ædiculæ.xvi.
uicomagiſtri.xlviii.	Curatores duo
inſulæ.iii.mil.d.v.	domus.c.
horrea.xviii.	balineæ priuatæ.lxxv.
lacus.lxxvi.	piſtrina.xii.

Regio in ambitu continet pedes.xv.mil.d.c.

REGIO SEPTIMA.

Via lata	lacus ganymedis
cohortes ſeptem uigilum	arcus nouus
nympheum iouis	ædicula capraria
campus Agrippæ	templum Solis
caſtra gentiana	porticus Conſtantini
templum nouũ fortunæ	templũ nouũ Quirini
ſacellum ſenii ſangi	equi ænei tiridatis
forum ſuarium	forum archemonium
horti liuiani	pila tyburtina
ad manſuetas	lapis pertuſus

Digitized by Google

Vici.x. ædiculæ.xii.
uicomagiſtri.xl. curatores duo
denuntiatores duo Inſulæ.iii.mil.ccclxxxv.
domus.cxx. horrea.xxv.
piſtrina.xvi. balineæ priuatæ.lxxv.
lacus.lxxvi.
Regio in ambitu continet pedes.xii.mil.dcc.

REGIO OCTAVA.

Forum Romanum uictoria aurea
comicium tabernæ nouæ
cloacinæ templum colūna cū ſtatua M.ludii
græcoſtaſis Aedis opus & ſaturni
miliareum aureum ſeptem tabernæ
templum Veneris cluarine ſenatulum aureum
pila oratia curia
templum caſtrorum templum concordiæ
equus æneus Domitiani acrium Mineruæ
ludus æmilius iulia porticus
arcus Fabianus puteal libonis
Iani duo celebris mercatorū locus regia Numæ
templum Veſtæ templum deū penatium
templum Romuli templum Iani
forum Cæſaris ſtationes municipiorum
forum Auguſti cohortes ſex uigilum
Forum Traiani cum templo & equo eneo & columna coclide quæ eſt alta ped.cxxviii. habetq; intus gradus.clxxxv.feneſtrellas.xlv.
ædicula concordiæ ſupra grecoſtaſim d

lacus curtius basilica argentaria
ædis uictoriæ uicæ poscæ
umbelicus urbis Romæ templũ Titi & Veſpaſiani
baſilica Pauli cum phrygiis columnis
Ficus ruminalis in comicio uicus ligurum
Apollo tranſlatus ex apolonia: xxx. cu.
delubrum Mineruæ ædicula iuuentæ
Porta carmentalis uerſus circum flaminium
Capitolium templum Iouis tonantis
ædis ueiouis ſignũ iouis impatoris a Præneſte de/
uectum aſylum
templum uetus mineruæ horrea germanica
horrea agrippina aqua cernẽs q̃tuor ſcauros
forum boarium ſacellũ pudicitiæ patritiæ
ædes herculis uictoris a lr̃a cognoĩata rotũda & parua
antrum caci ædis matutæ
uicus iugarius idem & furarius cũ ſigno uortũni
porticus margitaria uicus unguentarius
helephantus herbarius Vici. xii.
ædicule totidem uicomagiſtri. xlviii.
curatores. ii. denuntiatores. ii.
inſulæ. iii. mil. dccc. lxxx. domus. c. l.
balineæ priuatæ. lxvi. horrea. xviii.
lacus. cxx. piſtrina. xx.
Regio in ambitu continet pedes. xii. mil. dccc. lxvii.

REGIO NONA.

Circus flaminius ſtabula. iiii. factionũ. viii.
ædis antiqua apollinis cum lauacro.

Digitized by Google

porticus Philippi · minucia uetus
minucia frumentaria · cripta balbi
porticus corynthia Gn.octauii quæ prima.xii.fuit
theatrum balbi capit loca.xxx.mil.
Iuppiter põpeian9.cl.cæſ.dicauit & à uicinitate appel.
theatrum marcelli capit loca.xxx.mil.
delubrum Cn.domicii · carcer Cl.x.uiri
templum bruti callaici · campus martis
uilla publica ubi primũ populi cenſus eſt auctus.
trigaria · equiria
horti luculani · fons ſcipionum
ſepulchrum auguſtorũ · ciconiæ
nixæ · pantheon ioui uictori
baſilica macilii · thermæ adriani
tẽplũ diui antonini cũ coclide colũna quæ eſt alta ped
clxxv.habet intus gradus.ccvi.& feneſtrellas.lvi.
thermæ adriani · thermæ agrippæ
therme neronianæ quæ poſtea alexandrinæ.
templum boni euentus · porticus argonautarum
ædis bellonæ uerſus portam carmentalem Ante hanc
ædem columna index belli inferendi.
meleagricum · iſeum
ſerapeum calcidica · mineruium
minerua · diuor
inſula phelidii ſiue phelidis · Vici.xxxv.
ædiculæ totidem · uicomagiſtri.xlviii.
curatores.ii. · denunciatores.ii.
inſulæ.iii.mil.dcc.lxxxviii. · balineæ priuatæ.lxiii.
horrea.xii. · piſtrina.xx.
Regio in ambitu cõtinet pedes.xxx.mil.d.

Digitized by Google

REGIO DECIMA.

Palatium	uicus padi
uicus curtarum	uicus fortunæ reſpiciētis
uicus ſalutaris	uicus Apollinis
uicus cliuuſq; diei	Roma quadrata
ædis Iouis ſatoris	caſa Romuli

prata bacchi ubi fuerunt ædes Vitruuii fondani

ara febris	templum fidei
ædis matris deum	domus ceroniorum
ſicelia	Iouis cenatio

ædes Apollinis ubi Lydini pendent inſtar arboris mala ferentis

	bibliotheca
ara palatina	ædes Iouis uictoris
domus Dioniſii	domus Q .catulli
domus Ciceronis	ædes Diouis
uelia	curia uetus
fortuna reſpiciens	ſeptizonium ſeueri
uictoria germanica	lupercal
ædes raymuſiæ	pentapylon Iouis arhitratoris
domus auguſtiana	domus tyberiana
ſedes Imperii Romani	auguratorium

ad mãmeam hoc eſt dicte mammeæ

Vici.vi.	ædicolæ totidem
uicomagiſtri.xxiiii.	curatores duo
denuntiatores.ii.	Inſulæ.ii.mil.dc.xliiii.
domus.lxxxviii.	lacus.xxx.
horrea.xlviii.	piſtrina.xx.

balineæ priuatæ.xxxvi.

Regio in ambitu habet pedes.xiii.mil.dc.

Digitized by Google

REGIO VNDECIMA.

Circus maximus
circus maximus qui capit loca.ccclxxxv.mil.

Portæ.xii.	templum Mercurii
ædes ditis patris	ædes Cæreris
ædes ueneris opus fabri gurgitis	porta trigemina
ſalinæ	Apollo cæliſpex
ædes portumni	Hercules oliuarius
ara maxima	ædes cæreris
ædes pompei	obeliſci.ii.iacet alter alter erectus
ædes murciæ	ædes conſi ſubterraneæ

Forum oblitorium in eo columna eſt Lactaria ad quã infantes lacti alendi deferuntur.

uelabrum maius	uelabrum minus
arcus Conſtantini	Vici.viii.
ædiculæ totidem	uicomagiſtri.xxxii.
curatores.ii.	denuntiatores
inſulæ.ii.dc.	domus.lxxxviii.
balineæ priuatæ.xv.	horrea.xvi.
lacus.lx.	piſtrina.xii.

Regio in ambitu habet pedes.xi.mil.d.

REGIO DVODECIMA.

Piſcina publica	uicus Veneris almæ
uicus piſcinæ publicæ	uicus dianæ
uicus ceios	uicus triari
uicus aquæ ſalientis	uicus laci tecti
uicus fortunæ mãmoſæ	uicus colapeti paſtoris
uicus portæ ruſculanæ	uicus portæ neuiæ

Digitized by Google

uicus uictoris	horti aſmani
area radicana	caput uiæ nouæ
fortuna mammoſa	iſis antenodoria
ædis bonæ deæ ſubſaxanæ	donum delphini
thermæ antoniani	ſeptem domus pareborū
campus lanatarius	domus chilonus
cohortes tres uigilum	domus cornificii
priuata hadriani	Vici.xii.
ædiculæ totidem	uicomagiſtri.xlviii.
curatores.ii	denunciatores.ii.
inſulæ.ii.mil.cccclxxxvi.	domus.c.xiiii.
balineæ priuatæ.xliiii.	lacus.lxxx.
horrea.xx.	

Regio in ambitu habet pedes.xii.mil.

REGIO TERTIADECIMA.

Auentinus	uicus fidii
uicus frumentarius	uicus trium uiarum
uicus ceſeti	uicus ualerii
uicus laci miliarii	uicus capitis canteri
uicus trium altium	uicus nouus
uicus loreti minoris	uicus armiluſtri
uicus colūnæ ligneæ	uicus maceriarius
uicus mundiciei	uicus loreti minoris
uicus fortunæ dubiæ	armiluſtrum
templum connæ dianæ	thermæ decianæ
thermæ ſiriacæ	templum libertatis
thermæ uarianæ	dolocenū ſiue dolocrum
priuata traiani	remuria

Digitized by Google

mappa aurea
horrea gabæ
ſcalæ gemoniæ
ſchola caſſii
forum piſtorium
ædiculæ totidem
curatores.ii.
inſulæ.ii.mil.cccclxxxviii.
balineæ priuatæ.lxiiii.
horrea.xxvi.
platanon
horrea amicei
porticus fabaria
templum Iunonis reginæ
Vici.xvii.
uicomagiſtri.lxxiiii.
denuntiatores.ii.
domus.c.iii.
lacus.lxxviii.
piſtrina.xx.
Regio in ambitu continet pedes.xvi.mil.cc.

REGIO QVARTADECIMA.

Tranſtiberis
uicus gemini
uicus longi aquilæ
uicus quadrati
uicus rutiliani minoris
uicus brutianus
uicus ſtatuæ ualerianæ
uicus pauli
uicus ſemipublici
uicus lcei reſtituti
uicus ſergi
uicus uiberini
naumachiæ.ii.
uaticanus
ianiculum
uicus cenſori
uicus roſtrati
uicus ſtatuæ ticianæ
uicus rutiliani maioris
uicus ianuclenſis
uicus larum lucalium
uicus ſalutaris
uicus ſex lucei
uicus patratili
uicus ſaufei
uicus ploti
gaianium
corniſcæ
horti poinitii
maniæ ſacellum

Digitized by Google

balineum ampelidis	balineum priſcidianæ
ſtatua ualeriana	ſtatua ſicciana
cohortes ſeptem uigilum	caput gorgonis
templum fortis fortunæ	area ſeptimiana
thermæ ſeptimianæ	Ianus ſeptimianus
Hercules culcans	campus brutianus
campus codetanus	horti getæ
caſtra lecticariorum	Vici.xii.
ædicule totidem	uicomagiſtri.lxxxviii.
curatores.ii.	denuntiatores.ii.
inſulæ.iiii.mil.ccccv.	domus.cl.
balineæ priuatæ.lxxxvi.	lacus.clxxx.
horrea.xxii.	piſtrina.xxii.

Regio in ãbitu habet pedes.xxxiiii.mil.cccclxxxvi.
Senatula tria Vnum inter Capitolinm & forum ubi magiſtratus deliberabant: Alterum ad portam capenam: Tertiũ citra ædem bellonæ in circo flamineo ubi dabantur Senatus legatis quos in urbem admittere nolebant: Quartũ ſenatũ matronarũ in quirinale.
bibliothecæ.xxix.publicæ ex his precipue duæ Palatina & Vlpia.
Obeliſci magni ſex: duo in circomaximo maior eſt pedum cxxxii.minor ped.lxxxviii.& ſemis
unus in Vaticano.
unus in campo martio ped.lxxii.
duo in manſeolo auguſti pares ſinguli ped.xlii.& ſemis.
Obeliſci priuati.xlii. in pleriſq; ſunt notæ ægyptiorũ

Digitized by Google

PONTES OCTO.

Muluius
Vaticanus
Fabricius
Palatinus
Aelius
Ianuclenſis
Cæſtius
Aemilius qui ante Sublitius.

CAMPI OCTO.

Viminalis
Exquilianus
Agrippæ
Martius
Codetanus
Bruttanus
Peculiarius
Lannatarius
Vnus ultra tiberim: Cāpus Vaticanus extra numerum.

FORA SEDECIM.

Romanum quod dicitur magnum
Cæſaris auguſti
Boarium
Tranſitorium
Nolitorium

e

Digitized by Google

Piſtorium
Traiani
Antenobardi
Suarium
Archemonium
Dyoclitiani
Gallorium
Ruſticorum
Cupedinis
Piſcarium
Saluſtii

BASILICAE DECEM.

Vlpia
Pauli
Neſtini
Neturnii
Macidii
Martiana
Veſcellaria
Floſelli
Siciminii
Conſtantiniana

THERMAE XII.

Traiani
Titi
Agrippæ
Syriacæ

Digitized by Google

Commodianæ
Seuerianæ
Antonianæ
Alexandrinæ quæ Neronianæ
Dyoclitianæ
Decianæ
Conſtantinianæ
Septimianæ

Iani per omnes regiones incruſtati & adornati ſignis duo precipui ad arā Fabianam ſuperior inferior.

AQVAE XX.

Appia
Martia
Virgo
Claudia
Herculanea
Tepula
Damiata
Traiana
Annia
Halſia galiſiena quæ Auguſta
Cærulea
Iulia
Algentiana
Cininia
Sabatinæ

Digitized by Google

Aurelia
Septimiana
Seueriana
Antoniana
Alexandrina

VIAE XXIX.

Appia
Latina
Labicana
Campana
Præneſtina
Tiburtina
Collatina
Nomẽtana q̃ figulẽſis
Salaria
Flaminea
Aemilia
Claudia
Valeria
Oſtienſis
Laurentina
Ardeatina
Setina
Quinctia
Gallicana
Triumphalis
Patinaria
Ciminia

Digitized by Google

Cornelía
Tiberina
Aurelia
Caſſia
Portuenſis
Gallia
Laticulenſis.

CAPITOLIA DVO VETVS ET NOVVM.

Amphiteatra duo
Coliſei duo
Columnæ coclides duæ
Macella duo
Theatra tria
Ludi quinq;
Nymphea undecim
Equi æneí inauratí uigintiduo
Equi eburnei nonagintaquattuor
Tabulæ ſine nnmero
Signa ſine numero.
Arcus marmorei trigintaſex
Lupanaria quadragintaquinq;
Latrinæ publicæ.Cxliiii.
Cohortes proetoriæ decem
Cohortes urbanæ quattuor
Cohortes uigilum ſeptem
Excubitoria quattuordecim
Vexilla duo cõmunia

Digitized by Google

Caſtra peregrina
Caſtrua miſenatium
Caſtra tabellariorum
Caſtra lecticariorum
Caſtra uictimariorum
Caſtra ſalgamaiorum
Caſtra ſibitariorum
Caſtra equitum ſingulorum duo
Menſæ oleariæ.xxiiii.mil.ii.

FINIS.

NOMINA REGIONVM EX PRAEDICTIS EXCEPTA.

Regio.i.	Porta Capena
Regio.ii.	Celimontium
Regio.iii.	Iſis & Serapis
Regio.iiii.	Templum pacis
Regio.v.	Exquilina
Regio.vi.	Alta ſemita
Regio.vii.	Via lata
Regio.viii.	Forum Romanum
Regio.ix.	Circus flaminius
Regio.x.	Palatium
Regio.xi.	Circus maximus
Regio.xii.	Piſcina publica
Regio.xiii.	Auentinus
Regio.xiiii.	Tranſtiberis

FINIS.

Digitized by Google

PORTARVM NOMINA EX TORTELIO SVMPTA.

Fluentana nunc ſanctæ Mariæ populi. Pinciana. Salaria. Viminalis nunc ſanctæ Agnetis. Exquilina atq; Tyburtina ſancti Laurẽcii. Neuia porta ſanctæ Mariæ maioris. Aſinaria ſancti Ioãnis. Capena porta Accia dicitur. Hoſtiẽſis nũc ſancti Pauli. Aurelia nũc ſancti Pancratii. Tryumphalis inter hoſpitale ſancti Spiritus & baſilicã beati Petri. Pertuſa. Viridaria. Angeli. Aenea.

MONTIVM NOMINA.

Capitolinus uel Tarpeius. Auentinus Palatinus. Cælius. Exquilinus. Viminalis. & Quirinalis. vij. colles.

Impræſſum Romæ per magiſtrum Iacobum mazochiũ Anno. M.d.x.

5835802

Digitized by Google